

De AVG en archieven: een bibliografische wegwijzer

Ellen Van Keer

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. De AVG: het wettelijke kader inzake gegevensbescherming	4
1.1 Wetteksten	4
1.2 Juridische literatuur	5
1.3 Publicaties vanuit de overheid en non-profit sector	11
2. De AVG en het wettelijk kader m.b.t. archivering	15
2.1 Algemeen	15
2.2 “Archivering in het algemeen belang”	16
2.3 “Right To Be Forgotten” (RTBF)	18
3. De AVG en het archiefbeheer	19
3.1 Algemeen	19
3.2 Ontsluiting	20
3.3 Selectie, waardering en vernietiging	22
3.4 Records Management en digitale archivering	23
4. AVG maatregelen in archiefdiensten	24
4.1 Algemeen	24
4.2 Concrete toepassingen	25
5. Verwante domeinen	26
5.1 Historisch, wetenschappelijk en statistisch onderzoek	26
5.2 Dataprivacy en ethiek	27
5.3 Informatieveiligheid	28
6. AVG Nieuws	28

Inleiding

Bescherming van persoonsgegevens heeft de laatste jaren ongeziene aandacht en uitbreiding gekend. Deze evolutie is onlosmakelijk verbonden met recente ontwikkelingen in de informatietechnologie. Met name de opkomst van het internet, *social media* platformen en *Big Data* toepassingen hebben ongekende mogelijkheden geopend voor snelle, grootschalige en complexe verwerkingen van persoonsgegevens, zonder dat de betrokken personen daarvan nog op de hoogte (moeten) zijn. Zo kunnen bedrijven bijvoorbeeld zeer waardevolle informatie verwerven over potentiële klanten. Persoonsgegevens hebben in de digitale economie een grote waarde en misbruiken zijn een groeiend gevaar. *Data privacy* is een *hot topic* geworden.

In tegemoetkoming aan deze grootschalige uitdaging is een wetgevend kader uitgewerkt op Europees niveau. Sinds 25 mei 2018 is in de hele Europese Unie de [Algemene Verordening Gegevensbescherming](#) (hierna: AVG), algemeen bekend als ‘GDPR’ of General Data Protection Regulation, van toepassing. Het doel van deze nieuwe wetgeving is dubbel: 1) de rechten en inspraak van de betrokken personen versterken en de organisaties die persoonsgegevens verwerken meer verantwoordelijkheid geven, 2) de regelgeving binnen de EU-lidstaten harmoniseren en – het vertrouwen in – de digitale eengemaakte Europese markt vrijwaren (overweging 7 AVG). Een Europese verordening is immers rechtsreeks van toepassing binnen de hele EU, zonder dat een omzetting in nationale wetgeving nodig is.

Voor België lag de regelgeving voordien verankerd in de [wet van 8 december 1992](#) tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (WBPL), aangepast door de [wet van 11 december 1998](#) ter omzetting van de Europese [Richtlijn 95/46/EG](#), de ‘voorloper’ van de AVG. Van groot belang voor archieven was het [Koninklijk besluit van 13 februari 2001](#), dat een uitzonderingsregime regelde voor “latere verwerking van persoonsgegevens voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden”. Deze verwerkingen en bepalingen dekten ook in grote mate de dienstverlening in archiefinstellingen.

Dankzij volgehouden lobbywerk vanuit de archiefsector is in de AVG een aparte afwijking voorzien voor de “verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang.” De AVG bouwt een aantal afwijkingen rechtstreeks in ([art. 89.1 AVG](#)) en laat ruimte om aanvullende afwijkingen te regelen op nationaal niveau ([art. 89.3 AVG](#)). De Belgische wetgever heeft een uitzonderingsregime voor “Verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden bedoeld in artikel 89, §§ 2 en 3, van de Verordening” uitgewerkt in titel 4 van de [wet van 30 juli 2018](#) betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens. Deze wet wordt vaak de ‘nieuwe Belgische Privacywet’ genoemd, maar omdat ze specifiek het recht op gegevensbescherming regelt, d.i. *data- of informationele privacy*, krijgt de term Gegevensbeschermingswet (GBW) hier de voorkeur. Voor archivariissen verwijst de term ‘privacy’ allicht in de eerste plaats naar informatie “van persoonlijke aard” die bescherming krijgt vanuit het openbaarheidskader. Bescherming van persoonsgegevens en van de persoonlijke levenssfeer overlappen maar liggen verankerd in verschillende rechten en wetgevende kaders. Hun precieze relatie en respectieve toepassing in archieven zullen de komende tijd vanuit de praktijk beslist meer duiding krijgen.

Deze bibliografie focust op relevante publicaties i.v.m. de AVG en archieven. De bedoeling is vooral om archiefprofessionals en -gebruikers op een snelle en efficiënte manier op weg te helpen in de

materie van de gegevensbescherming en essentiële literatuur in verband met de toepassing van de AVG in de archiefsector aan te reiken. Het opzet is eerder selectief en representatief te zijn, dan wel alomvattend en uitputtend. De (over)vloed aan publicaties i.v.m. de AVG die we momenteel zien maakt het onmogelijk om exhaustief te zijn en bovendien moeilijk om via de gebruikelijke zoekmethodes en -machines nog snel specifiek relevante literatuur te vinden. Daar wil deze bibliografie een antwoord op bieden.

De bibliografie begint met juridische publicaties uit diverse sectoren (1). Het toepassingsgebied van de AVG is erg ruim. De AVG is een *omnibus wet* en geldt voor alle publieke en privéorganisaties die persoonsgegevens verwerken en hierbij optreden als verwerkingsverantwoordelijke (art. 4.7 AVG). Bovendien worden persoonsgegevens zeer ruim gedefinieerd. Het betreft alle gegevens die toelaten om een natuurlijke persoon direct of indirect te identificeren: een naam, postadres, e-mailadres, telefoonnummer, foto, enz. (art. 4.1 AVG). Verder wordt elke bewerking op deze gegevens als een verwerking beschouwd: het verzamelen, structureren, bewaren, vernietigen, enz. (art. 4.2 AVG). Zowat elke organisatie verwerkt praktisch dagelijks persoonsgegevens, bijvoorbeeld bij de personeelsadministratie of voor de boekhouding. Dit is ook het geval in archiefdiensten. Archiefpublicaties schenken echter vooral aandacht aan de impact van de nieuwe regelgeving op de specifieke kerntaken van het archiefbeheer: het vernietigen, verwerven, bewaren, raadpleegbaar maken en valoriseren van archieven. In de AVG zijn een aantal specifieke afwijkingen voorzien voor archiveringsdoeleinden. Dit afwijkend regime komt in de vakliteratuur uitgebreid aan bod, met een brede waaier aan onderwerpen en benaderingen, gaande van eerder juridisch-theoretische beschouwingen over de notie van “archivering in het algemeen belang” (2) tot meer toepassingsgerichte studies i.v.m. de diverse aspecten van het archiefbeheer (3). Ook de meer algemene maatregelen die archiefdiensten nemen in toepassing van de AVG komen aan bod, zij het in mindere mate (4). De bibliografie eindigt met enkele basistitels op verwante domeinen (5) en een kleine selectie nieuwsbronnen uit de diverse betrokken sectoren (6).

Als initiatief van het Rijksarchief in België ligt de nadruk op overheidsarchieven in de Belgische context, op publicaties uit het Nederlandstalige en Franstalige taalgebied en op Engelstalige literatuur voor het Europees niveau. De finesses en de diversiteit van de verschillende nationale implementatiewetgevingen en regimes voor archiveringsdoeleinden in de EU blijven buiten beschouwing. Klassieke wetenschappelijke publicaties in academische tijdschriften of monografieën ontbreken niet, maar we zien ook vele andere, meer efemere en actuele publicatietypes zoals blogberichten, informatiebrochures, onderzoeksrapporten, presentaties op studiedagen, enzovoort. Omdat dergelijke informatie vaak vluchtig is, er zeer snel titels bijkomen, en veel publicaties online beschikbaar zijn, is ervoor geopteerd om deze bibliografie uitsluitend op de website van het Rijksarchief te publiceren, zodat ze kan verrijkt worden met links en gemakkelijk te updaten is. Binnen de diverse topics zijn de titels chronologisch gerangschikt, van recent naar ouder, zodat de meest actuele literatuur snel gevonden wordt. Deze aanpak is niet klassiek in academisch opzicht, maar ingegeven vanuit een pragmatisch standpunt. Deze bibliografie wil geen zuiver wetenschappelijk onderzoeksinstrument vormen maar een wegwijzer bieden voor alle *stakeholders* in de archiefsector.

1. De AVG: het wettelijke kader inzake gegevensbescherming

1.1 Wetteksten

De voornaamste juridische tekst is uiteraard de Verordening zelf. Het is een behoorlijk lange wettekst die 173 overwegingen en 99 artikels omvat. Het [eerste hoofdstuk](#) legt de algemene bepalingen vast. Van belang is vooral artikel 4 waar “definities” van belangrijke begrippen zijn samengebracht: ‘persoonsgegevens’, ‘verwerking’, ‘pseudonimisering’, ‘bestand’, ‘verwerkingsverantwoordelijke’, ‘verwerker’, ‘inbreuk in verband met persoonsgegevens’, enzovoort. Het [tweede hoofdstuk](#) behandelt de principes inzake gegevensverwerking. Artikel 5 stipuleert de basisbeginselen voor de verwerking van persoonsgegevens: ‘rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie’, ‘doelbinding’, ‘minimale gegevensverwerking’, ‘juistheid’, ‘opslagbeperking’, ‘integriteit en vertrouwelijkheid’ en ‘verantwoordelijkheid’. In essentie beoogt de AVG een zorgvuldige en verantwoordelijke omgang met persoonsgegeven d.m.v. een goede data-hygiëne en een beleid inzake data-documentatie. Dit is voor archivariissen niet nieuw en sluit aan bij de principes van selectie en bewaring van archiefdocumenten. Artikel 6 stelt de mogelijke rechtsgronden voor de verwerking van persoonsgegevens vast. Voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van archiefbeheer kunnen (vele) archiefdiensten zich beroepen op ‘een taak van publiek belang’. Andere rechtsgronden zijn: een ‘vitaal belang’, ‘wettelijke plicht’, ‘contract’, ‘gerechtvaardigd belang’ en ‘toestemming’. Artikel 9 en 10 houden bepalingen in m.b.t. de extra beschermde gegevens. [Hoofdstuk drie](#) bepaalt de rechten van de ‘betrokkene’, d.i. de persoon wiens gegevens worden verwerkt. De AVG heeft deze rechten substantieel uitgebreid en de procedures voor de uitoefening geformaliseerd (art. 23 AVG). Ook dit is niet volledig nieuw voor archivariissen. Zij kennen bijvoorbeeld reeds een ‘recht op inzage’ (art. 15 AVG) vanuit het wettelijk kader van de openbaarheid. Dit geeft iemand het recht om inzage en informatie te krijgen m.b.t. de gegevens die over hem worden verwerkt. Andere rechten zijn: het recht op ‘correctie’ (art. 16 AVG), recht op ‘beperking’ en ‘bezwaar’ (art. 18, 21 AVG), recht op ‘overdraagbaarheid’ (art. 20 AVG). Sterk gecontesteerd onder archivariissen is het ‘recht op gegevenswissing’ (RTBF: Right To Be Forgotten, art. 17 AVG). Het geeft iemand het recht om te vragen zijn gegevens te wissen, wat een bedreiging inhoudt voor de integriteit van archiefbestanden. Daarom is in de AVG op dit recht een afwijking voorzien voor de verwerking “met het oog op archivering in het algemeen belang” (art. 17.3.d AVG). [Hoofdstuk vier](#) bepaalt de verplichtingen van de ‘verwerkingsverantwoordelijke’, d.i. de organisatie die persoonsgegevens verwerkt, zoals een archiefdienst. Zij moeten (kunnen aantonen dat zij) passende technische en organisatorische gegevensbeschermingsmaatregelen nemen (art. 24 AVG). Ze dienen de principes van ‘gegevensbescherming door ontwerp en door standaardinstelling’ toe te passen (art. 25 AVG), overeenkomsten met partners en verwerkers af te sluiten (art. 26, 28 AVG), een register van verwerkingsactiviteiten bij te houden (art. 30 AVG), beveiliging te voorzien (art. 32 AVG), inbreuken te melden (art. 33-34 AVG), indien nodig een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uit te voeren (hierna: DPIA, art. 35 AVG) of een functionaris voor gegevensbescherming aan te stellen (hierna: DPO, art. 37-39 AVG).

De hoofdstukken 7 t.e.m. 11 van de AVG zijn voor archivariissen minder relevant, met uitzondering dan van [artikel 89](#) dat de “waarborgen en afwijkingen in verband met verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden” bepaalt. Naast afwijkingen die de Verordening zelf inbouwt (art. 89.1 AVG) laat zij de lidstaten toe om aanvullende afwijkingen uit te werken in nationale wetgeving (artikel 89.2-3 AVG).

De Belgische wetgever heeft in de tenuitvoerlegging van deze en alle andere open clausules van de AVG voorzien in een omvattende ('kader') [wet van 30 juli 2018](#). De titel 4 (art. 186-208 GBW) bepaalt het uitzonderingsregime voor "Verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden bedoeld in artikel 89, §§ 2 en 3, van de Verordening." Op alle artikels waar de AVG dit toelaat (art. 15, 16, 18, 19, 20, 21 AVG) voorziet de Belgische wetgever een aanvullende afwijking voor archiveringsdoeleinden. Er zijn wel bijkomende waarborgen bepaald i.v.m. de DPO (art. 190 GBW), het verwerkingsregister (art. 192 GBW), en de verspreiding (art. 205-206 GBW) en mededeling (art. 207-208 GBW) van gegevens, waarbij, net zoals in de AVG zelf, pseudonimisering naar voor geschoven wordt als passende beschermingsmaatregel – de Verordening is niet van toepassing op anonieme data.

[Europese verordening 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EC](#) (op 4 mei 2016 gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie, in werking getreden op 24 mei 2016 en van toepassing sinds 25 mei 2018). De tekst is in alle lidstatelijke landstalen terug te vinden op de website van het Publicatieblad van de Europese Unie. [Deze](#) tool visualiseert de verbanden tussen de artikels en overwegingen en tool geeft concordanties met de vroegere Richtlijn 95/46/EC en links naar de bijhorende nationale implementatiewetgeving. [Deze deorgations tracker](#) focust specifiek op de nationaal bepaalde afwijkingen ('derogations'). [Deze](#) tool geeft een overzicht en laat vergelijkingen toe tussen de wetgeving in verschillende landen in de hele wereld.

[Wet van 30 juli 2018 over de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens](#) (op 5 september 2018 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad). De tekst van deze implementatiewet is in beide landstalen terug te vinden op de website van het Belgisch Staatsblad. Erg informatief is de memorie van toelichting bij het [wetsontwerp van 11 juni 2018](#) m.b.t. titel 4 met een advies [63192/2](#) van de Raad van State van 19 april 2018 en de adviezen [33 2018](#) van 11 april 2018 en [52 2018](#) van 22 juni 2018 van de Commissie voor de Bescherming voor Persoonlijke levenssfeer (CBPL, beter bekend als de 'Privacycommissie', onze huidige Gegevensbeschermingsautoriteit of 'GBA').

1.2 Juridische literatuur

Het rechtswetenschappelijk onderzoek is traditioneel overwegend juridisch-dogmatisch van aard. De studie en interpretatie van de wetgeving en de rechtspraak staan hier centraal. Typische genres in deze branche zijn de codex en het (geannoteerde) wetboek waarin wetteksten in detail worden besproken, vergeleken, vertaald en gelinkt aan de rechtspraak. Daarnaast zijn er de gewone wetenschappelijke publicaties in boeken en tijdschriften die voortvloeien uit juridisch onderzoek. Hierbij komen erg uiteenlopende benaderingen voor, gaande van rechtsfilosofisch, -historisch en -vergelijkend onderzoek tot meer toepassingsgerichte studies. Talrijke aspecten van de AVG komen daarbij aan bod. Centraal staan uiteraard de tekst van de Verordening en de (Europese) rechtspraak m.b.t. de toepassing ervan. Ook de nationale implementatiewetten en verwante wetgevende kaders komen aan bod. Naast de belangrijkste overzichtswerken zijn een aantal publicaties opgenomen die focussen op specifieke aspecten i.v.m. de AVG relevant voor archivarissen.

Drie Belgische onderzoekscentra zijn (internationaal) gerenommeerd om hun juridische expertise in het domein van de gegevensbescherming. Het betreft het [Crids](#) (UNamur), het [Citip](#) (KU Leuven) en de [Brussel Privacy Hub](#) (VUB). In hun schoot wordt op nationaal vlak het leeuwendeel van de relevante wetenschappelijke literatuur geproduceerd en worden de belangrijkste wetenschappelijke activiteiten georganiseerd (conferenties, summer school...). De proceedings van de jaarlijks georganiseerde [Conference on Privacy and Data Protection](#) (CDPC) geven de state-of-the-art in het domein weer. Aan Nederlandstalige kant zijn vooral het [Tijdschrift Privacy en Persoonsgegevens](#) (TPP) en [Privacy & Informatie](#) (P&I) relevant, aan Franstalige kant het [Revue du Droit des Technologies de l'information](#) (RDTI). Belangrijke internationale tijdschriften zijn de [European Data Protection Law Review](#) (EDPL) en [International Data Privacy Law](#) (IDPL). De inhoudstafels van de meeste van deze tijdschriften zijn online raadpleegbaar.

Gespecialiseerde rechtswetenschappelijke literatuur gericht op de academische *community* kan nogal hoogdrempelig zijn voor niet-juristen. Juridische literatuur gericht op het bredere publiek is meer toegankelijk en doorgaans meer pragmatisch. Talrijke juridische publicaties bieden ondersteuning bij de praktische implementatie van de AVG. De toepassing en naleving van de AVG is een *hot topic* wegens de hoge boetes die allerlei organisaties kunnen riskeren bij niet-conformiteit. De publicaties maken vaak gebruik van didactische middelen zoals het vraag-en-antwoord stramien, infofiches, stappenplannen, *checklists*, begrippenlijsten, enzovoort. Ze zijn ook vaak op een specifieke sector of doelgroep gericht, zoals werkgevers, KMO's, gemeentebesturen, VZW's, enz. Archiefdiensten zullen hier in meerdere hoedanigheden nuttige informatie kunnen vinden: als overheidsadministratie, als werkgever, als publieke dienstverlener, als wetenschappelijke instelling....

De juridische vakliteratuur is meestal niet open access beschikbaar, maar enkel betalend of via gespecialiseerde bibliotheken toegankelijk. Daarentegen is een (over)vloed aan – commercieel getinte - publicaties i.v.m. de AVG vrij online raadpleegbaar . Heel wat juridische professionals en bedrijven bieden tegenwoordig immers gespecialiseerde diensten aan - bijvoorbeeld als DPO - om organisaties *GDPR-compliant* te maken. Talrijke IT-bedrijven bieden speciale 'privacy-compliance' software pakketten aan. Deze diensten en tools worden op allerlei manieren via het internet gepromoot. De kwaliteit en diepgang van publicaties uit deze hoek is echter niet gegarandeerd. Dit promomateriaal in combinatie met de vele korte GDPR-gerelateerde nieuwsberichten gepubliceerd in aanloop naar 25 mei 2018, veroorzaakt ook grote ruis in de online zoekresultaten. Een kritische blik is m.a.w. geboden.

Rechtswetenschappelijke overzichtswerken i.v.m. de AVG en gegevensbescherming

2020 [Debeuckelaere, Willem & Vermeulen, Gert. *Privacy. Geannoteerd wetboek*. Brussel: Larcier, 2020. \(version FR\)](#)

Poullet, Yves. *La vie privée à l'heure de la société du numérique*. Collection du CRIDS, 45. Brussel: Larcier, 2020. ([info](#))

2019 de Terwangne, Cécile et al. *La protection des données à caractère personnel en Belgique. Manuel de base*. Collection RGPD, vie privée et données à caractère personnel. Brussel: Politeia, 2019. ([info](#))

Hoofnagle, Chris et al. "The European Union general data protection regulation: what it is and what it means." *Information & Communications Technology Law* 28 (2019) 1, 65-98. ([info](#))

Kuner, Christopher et al. (Eds.) *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2019. ([info](#))

Schram, Frankie. *Privacy & persoonsgegevens: codex*. Brussel: Politeia, 2019. ([info](#))

Schram, Frankie. *Privacy & persoonsgegevens: handboek*. Brussel: Politeia, 2019. 2ed. ([info](#))

Vedder, Anton & Valcke, Peggy. *ICT-recht. Essentiële wetboeken*. Brussel: Larcier, 2019. ([info](#))

2018 Bensoussan, Alain et al. *Règlement européen sur la protection des données: Textes, commentaires et orientations pratiques*. Brussel: Larcier, 2018. 2ed. ([info](#))

de Terwangne, Cécile & Rosier, Karen. *Le Règlement général sur la protection des données (RGPD/GDPR): Analyse approfondie*. Collection du CRIDS, 44. Brussel: Larcier, 2018. ([info](#))

Ponsart, Chloé & Robert, Romain. “Le règlement européen de protection des données personnelles.” *Journal des tribunaux* 6732 (2018) 20, 421–438. ([info](#))

Nouwt, Sjaak. “Richtlijnen over de AVG.” *P&I* (2018) 3, 5-11.

2017 Docquir, Benjamin (Ed.) *Vers un droit européen de la protection des données?* Brussel: Larcier, 2017. ([info](#))

Raghenno, Nathalie (Ed.) *Data protection & privacy: le GDPR dans la pratique / de GDPR in de praktijk*. Brussel: Anthemis, 2017. ([info](#))

Voigt, Paul & von dem Bussche, Axel. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Practical Guide*. Berlijn: Springer, 2017. ([info](#))

2016 De Bot, Dirk (Ed.) *Codex Algemene Verordening Gegevensbescherming. Artikelen en overwegingen. NL / ENG / FR*. Brussel: Politeia, 2016. ([info](#))

Fennell, Simone et al. (Eds.) *Privacy wetgeving: inclusief de Algemene Verordening Gegevensbescherming*. Superhero edition, v.2.0, Oisterwijk: Wolf Legal Publishing, 2016. ([info](#))

Vande Vorst, Carolyne. “Algemene Verordening Gegevensbescherming: vijf nieuwigheden van dichterbij bekeken.” *Cahier du Juriste - Cahier van de Jurist* (2016) 4, 75–85.

Juridische handleidingen i.v.m. de toepassing van de AVG

2019 Caproni, Marga & De Smedt, Stéphanie. *Praktische gids privacy in uw onderneming*. Mechelen: Kluwer, 2019. ([info](#))

De Schepper, Tom & Renmans, Miet. *Privacy & Persoonsgegevens: GDPR in vraag & antwoord*. Brussel: Politeia, 2019. 2ed. ([info](#))

Focquet, Anouk & Declerck, Eline. *Gegevensbescherming in de praktijk*. Leuven: Intersentia, 2019. ([info](#))

Rijckaert, Olivier & Lambert, Noël. *Le respect de la vie privée et le RGPD au travail. Etudes pratiques de droit social*. Luik: Wolters Kluwer, 2019. ([info](#))

2018 Beelen, Axel. *Guide pratique du RGPD: Fiches de guidance*. Pratique du droit européen. Brussel: Bruylant, 2018. ([info](#))

Degrave, Elise & Canon, Philippe. *L'ABC du RGPD: dictionnaire pratique à destination des administrations*. Namen: UVCW, 2018. ([info](#))

[D'Huys, Viktor & Witsenburg, Peter, *GDPR in de praktijk. De nieuwe Europese privacywetgeving*. Group Joos & Cloud Makelaar: online, 2018.](#) (version [FR](#))

Mintjens, Diane. *Uw organisatie GDPR compliant. Modellen voor een praktische implementatie: praktische gids*. Mechelen: Wolters Kluwer, 2018. ([info](#))

Plasschaert, Emmanuel & Thoumsin, Pierre-Yves. *RGPD: nouvelles obligations en matière de protection des données personnelles: Quelles mesures mettre en place au sein de votre PME? Astuces & Conseils, Dossiers*. Leuven: Indicator, 2018. ([info](#))

2017 Bensoussan, Alain. *La Protection des Données Personnelles de A à Z*. Brussel: Bruylant, 2017. ([info](#))

Juridische publicaties m.b.t. specifieke aspecten van de AVG

Definities en beginselen

2019 [Ebbers, Corrie. "Toestemming: een groot misverstand." *Privacyweb \(blog\)*, 10/10/2019.](#)

Santifort, Robbert. "Naar een meer genuanceerde benadering van 'pseudonimisering' in het privacyrecht." *P&I* (2019) 5, 195-204.

Vaal, Eliëtte & Laan, Vonne. "Back to the basics: Verwerkingsverantwoordelijke of verwerker onder de AVG?" *Tijdschrift voor Internetrecht* (2019) 5, 150-164. ([info](#))

2018 Ferweda, Anouk & Kroeks, Kea. "Zeggenschap en controle in het digitale tijdperk: de (on)mogelijkheid van toestemming als grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens." *Tijdschrift voor Internetrecht* (2018) 5/6, 183-188.

Mourby, Miranda et al. "Are 'pseudonymised' data always personal data? Implications of the GDPR for administrative data research in the UK." *Computer Law & Security Review* 34 (2018) 2, 222-233. ([info](#))

Purtova, Nadezhda. "The law of everything. Broad concept of personal data and future of EU data protection law." *Law, Innovation and Technology* 10 (2018), 40/81. ([info](#))

2017 Forgó, Nikolaus et al. "The Principle of Purpose Limitation and Big Data." In: *New Technology, Big Data and the Law*. Perspectives in Law, Business and Innovation. Marcelo Corrales et al. (Eds.) Singapore: Springer, 2017, 17-42. ([info](#))

Stalla-Bourdillon, Sophie & Knight, Alison. "Anonymous Data v. Personal Data - A False Debate: An EU Perspective on Anonymization, Pseudonymization and Personal Data." *Wisconsin International Law Journal* 34 (2017) 2, 285-322. ([info](#))

2016 Comijs, Diana. "Accountability in de AVG: betere processen en een sterkere positie van betrokkenen." *P&I* (2016) 6, 250-257.

Rechten van de betrokkenen

2020 Ausloos, Jef. *The Right to Erasure in EU Data Protection Law*. Oxford: Oxford University Press, 2020. ([info](#))

2019 Ausloos, Jef. "Het recht op gegevenswissing ('recht op vergetelheid')." *TPP* (2019) 4, 6-14.

Padova, Yann. "Is the Right to Be Forgotten a Universal, Regional, or 'Glocal' Right?" *IDPL* 9 (2019) 1, 15–29. ([info](#))

Zwenne, Gerrit-Jan. "Het vergeetrecht vijf jaar later." *Ars Aequi* (2019) 7/8, 605-613. ([info](#))

2018 Ausloos, Jef & Dewitte, Pierre. "Shattering One-Way Mirrors – Data Subject Access Rights in Practice." *IDPL* 8 (2018) 1, 4–28. ([info](#))

Katsirea, Irini. "Search engines and press archives between memory and oblivion." *European Public Law* 24 (2018) 1, 125–146. ([info](#))

[McCarthy, Hugh. "GDPR series: the Right to be Forgotten." *Mondaq* \(blog\), 20/02/2018.](#)

[Tambou, Olivia & Bourton, Sam \(Eds.\) *The Right to be Forgotten in Europe and Beyond/ Le droit à l'oubli en Europe et au-delà*. Open Access Book Series. Luxemburg: Blogdroiteuropeen, 2018.](#)

2017 Lousberg, John & Cuijpers, Colette. "Het recht op vergeten en Google." *P&I* (2017) 5, 208–213.

2016 Galetta, Antonella et al. "Nothing Is as It Seems. The Exercise of Access Rights in Italy and Belgium: Dispelling Fallacies in the Legal Reasoning from the 'Law in Theory' to the 'Law in Practice'." *IDPL* 6 (2016) 1, 16–27. ([info](#))

Verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke

2019 Preece, Richard. "Implementing a by Design and by Default Approach." *Journal of Data Protection & Privacy* 2 (2019) 4, 350-361. ([info](#))

Schram, Frankie. *De functionaris voor gegevensbescherming*. Privacy & persoonsgegevens: cahiers. Brussel: Politeia, 2019. 2ed. ([info](#))

2018 Banck, Aurélie et al. *Le Data Protection Officer: une nouvelle fonction dans l'entreprise*. Brussel: Larcier, 2018. ([info](#))

Engelfriet, Arnoud. "Weg met de bewerkersovereenkomst!" *P&I* (2018) 1, 2-4.

Fiten, Bernd. "De registerplicht uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming nader bekeken." *TPP* (2018) 1, 6–14.

Jasmonaite, Lina et al. "Data Protection by Design and by Default: Framing Guiding Principles into Legal Obligations in the GDPR." *EDPL* 4 (2018) 2, 168–189. ([info](#))

Snijders, Sabine. “De AVG en transparantie. Een blik op de verplichtingen voor organisaties en de maatschappelijke betekenis.” *P&I* (2018) 3, 82-86.

Thole, Elisabeth. “Help, waar vind ik een geschikte FG?” *P&I* (2018) 4, 12–13.

Vande Vorst, Carolyne & Van Goethem, Leen. “Wanneer is het verplicht om een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uit te voeren?” *TPP* (2018) 1, 15–21.

Vanhecke, Elisah. “Help... een gegevenslek!” *TPP* (2018) 3, 6–14.

2017 Plets, Isabel. “Een nieuwe functie in het organigram: de functionaris voor gegevensbescherming.” *TPP* (2017) 1, 7–14.

2016 Candel, Hans & Nouwt, Sjaak. “Help, een datalek! Een procedure voor het omgaan met datalekken.” *P&I* (2016) 1, 9-14.

Nationale implementatiewetten en verwante wetgevende kaders

2019 Ciclosi, Francesco et al. “Assessing Compliance of Open Data in Politics with European Data Protection Regulation.” In: *Politics and Technology in the Post-Truth Era*. Anna Visvizi & Miltiadis D. Lytras (Eds.) Bingley: Emerald, 2019, 89–114. ([info](#))

[De Vries, Eva. “AVG: gelden nu in Europa overall dezelfde privacyregels?” *privacyweb* \(blog\), 13/03/2019.](#)

[Mc Cullagh, Karen et al. *National Adaptations of the GDPR*. Open Access Book Series. Luxemburg: Blogdroiteuropéen, 2019.](#)

Sobolciakova, Angela. “Right of Access under GDPR and Copyright.” *Masaryk University Journal of Law and Technology* 12 (2018) 2, 221-246.

Wilbrink, Anamika & Poulus, Martijn. “Het maken en publiceren van foto’s en beeld- opnamen vanuit privacyperspectief: schets van een onscherp juridisch kader.” *P&I* (2019) 1, 2-9.

2018 Custers, Bart et al. “A comparison of data protection legislation and policies across the EU.” *Computer Law & Security Review* 34 (2018) 2, 234-243. ([info](#))

[“Open Data et protection des données personnelles: vers une conciliation raisonnable \(ou pas\).” *S.I.Lex* \(blog\), 18/12/2018.](#)

Dalla Corte, Lorenzo. “The European Right to Data Protection in Relation to Open Data.” In: *Open Data Exposed*. Information Technology and Law Series. Bastiaan van Loenen et al. (Eds.) Den Haag: Asser Press, 2018, 127–148. ([info](#))

De Bot, Dirk. “De Gegevensbeschermingswet: uitvoeringswet AVG en als zodanig opvolger van de wet verwerking persoonsgegevens.” *TPP* (2018) 4, 20–25.

[De Muyter, Laurent. “Belgium finalizes GDPR implementation: A practitioner’s view.” *IAPP* \(platform\), 25/09/2018.](#)

De Smedt, Stéphane & Verstraeten, Valérie. “GDPR Implementation Series Belgium: Substantial Reform of Supervisory Authority and Framework Implementing Act Finally Adopted.” *EDPL* 4 (2018) 3, 353–359. ([info](#))

[Lanna, Maximilien. “Données publiques et protection des données personnelles: le cadre européen.” *Revue française d’administration publique* 167 \(2018\) 3, 501–511.](#)

Schram, Frankie. “De Belgische wetgevers en de komst van de AVG.” *TPP* (2018) 2, 15–25.

2016 Docksey, Christopher. “Four fundamental rights: finding the balance.” *IDPL* 6 (2016) 3, 195–209. ([info](#))

Jaatinen, Tanja. “The relationship between open data initiatives, privacy, and government transparency: a love triangle?” *IDPL* 6 (2016) 1, 28–38. ([info](#))

1.3 Publicaties vanuit de overheid en non-profit sector

Naast juridische literatuur uit de academische wereld en de commerciële sector, wordt veel informatie m.b.t. de AVG ter beschikking gesteld vanuit de overheid en de non-profit sector. Deze publicaties zijn doorgaans kwalitatief hoogstaand en online toegankelijk, wat een groot voordeel is voor archivariissen die vaak over beperkte budgetten beschikken. Deze publicaties vertonen grote vormelijke en inhoudelijke variaties, gaande van gespecialiseerde juridische teksten zoals officiële adviezen en aanbevelingen m.b.t. de tekst en toepassing van de AVG tot brochures, instructiefilmpjes, themadossiers, FAQ’s enz. bedoeld om uiteenlopende doelgroepen te ondersteunen bij de praktische toepassing van de AVG: KMO’s, werkgevers, werknemers, scholieren, enzovoort. Ook archivariissen zullen hier snel allerhande nuttige en praktische informatie vinden. Publicaties die specifiek de IT-kant belichten (paswoordbeheer, data-encryptie, ...) zijn opgenomen in een aparte rubriek ‘informatiebeveiliging’ onderaan ([5.3](#)).

Een uiterst belangrijke bron van informatie zijn de websites van de toezichthoudende autoriteiten. Dit zijn de overheidsinstanties die moeten toezien op de naleving van de AVG ([art. 55-58 AVG](#)). Ze zijn berucht vanwege hun uitgebreide bevoegdheden in handhaving (boetes) maar hun taak is veel ruimer en bestaat erin om zowel de wetgevers als het brede publiek (overheden, bedrijven en particulieren) te ondersteunen in de toepassing van de Verordening. Vanuit deze veelzijdige opdracht stellen zij erg gevarieerd materiaal ter beschikking op hun websites, gaande van officiële beleidsadviezen tot filmpjes voor scholieren. Archivariissen moeten zeker eens een kijkje nemen op de websites van de Belgische *Gegevensbeschermingsautoriteit* (hierna: [GBA](#)) - d.i. de voormalige *Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke levenssfeer* (hierna: CBPL) -, de Vlaamse *Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens* (hierna: [VTC](#)), de Nederlandse *Autoriteit Persoonsgegevens* (hierna: [AP](#)), de Franse *Commission Nationale de l’Informatique et des Libertés* (hierna [CNIL](#)), het Britse *Information Commissioner’s Office* (hierna: [ICO](#)), de Luxemburgse *Commission nationale pour la protection des données* (hierna: [CNPD](#)), de Duitse *Bundesbeauftragte für den Datenschutz und die Informationsfreiheit* (hierna: [BFDI](#)), de Ierse *Data Protection Commission* (hierna: [DPC](#)), de overkoepelende *European Data Protection Board* (hierna: [EDPB](#)) – opvolger van de befaamde *Article 29 Working Party* (hierna: [WP29](#)) -, en de *European Data Protection Supervisor* (hierna: [EDPS](#)), een onafhankelijke toezichthoudende autoriteit die erop moet toezien dat de Europese instellingen zelf AVG conform zijn.

Ook talrijke andere overheidsdiensten en organisaties in de publieke sector, van het Europese tot het lokale niveau, bieden via hun websites zeer nuttige informatie aan i.v.m. het wettelijk kader en de toepassing van de AVG in de praktijk. Gegevensbescherming vormt bovendien een actiepunt voor organisaties die ijveren voor digitale rechten en de bescherming van mensenrechten. Gegevensbescherming is immers een Europees grondrecht ([art. 8 EHG](#)), naast het recht op de eerbiediging van het privéleven ([art. 7 EHG](#)). De websites van de Europese koepelorganisatie *European Digital Rights* (hierna: [EDRi](#)) en haar [leden](#) zijn *incontournable*. Daarnaast vormt gegevensbescherming een aandachtspunt in het consumentenrecht en voor organisaties die de consumentenbelangen behartigen. De AVG beoogt immers specifiek de rechten van betrokkenen te vergroten t.a.v. commerciële bedrijven die persoonsgegevens verwerken in het aanbieden van hun (online) diensten. In deze context is veel te doen rond de Europese e-privacy [richtlijn 2002/58/EG](#) en haar omvorming tot [verordening](#) i.v.m. de elektronische communicatiegegevens die beschouwd worden als persoonsgegevens, zoals *cookies*. Verder wordt vanuit talrijke vakorganisaties zeer nuttig sensibiliserings- en informatiemateriaal aangeboden i.v.m. de toepassing van de AVG binnen diverse sectoren (administraties, ondernemers, onderzoekers...) die archivarissen kunnen interesseren. Zeer leerrijk zijn ten slotte de *privacy statements* waarmee organisaties het publiek informeren over de verwerking van persoonsgegevens die zij uitvoeren. Sommige organisaties hebben zelfs hun register van verwerkingsactiviteiten (deels) publiek toegankelijk gemaakt.

Algemene handleidingen

- 2019 [Korff, Douwe & Georges, Marie. *The DPO handbook. Guidance for data protection officers in the public and quasi-public sectors on how to ensure compliance with the European Union General Data Protection Regulation*. Brussel: EU T4DATA project, 2019. \(abstract\)](#)
- 2018 [Handbook on European Data Protection Law. Luxemburg: Publications Office of the European Union, 2018. \(abstract\)](#)

[Handleiding Algemene Verordening Gegevensbescherming en Uitvoeringswet, Ministerie van Justitie en Veiligheid Rijksoverheid 2018.](#)

Algemene websites

[Bescherm je gegevens](#): campagnewebsite van de GBA, gericht op de betrokkenen. Zeer laagdrempelig.

[Complete guide to GDPR compliance](#): Europese projectwebsite met de volledige tekst van de AVG, uitleg over definities (persoonsgegevens, toestemming...), informatie over toepassingen, een checklist voor verwerkingsverantwoordelijken, een korte FAQ, en een nieuwsblog. Zeer uitgebreid.

[GDPR Explained](#): EDRi campagnewebsite opgevat als een uitgebreide FAQ m.b.t. de implementatie, het wettelijk kader en het uitoefenen van rechten onder de GDPR. Gericht op de betrokkenen. Zeer begrijpelijke informatie.

[GDPRhub](#): wiki / databank i.v.m. AVG wetgeving en rechtspraak, beheerd door *noyb*, een organisatie die opkomt voor digitale rechten via gerechtelijke procedures. Bijzonder nuttig voor juristen.

[Gegevensbeschermingsrecht.nl](#): juridische website die de basiselementen van de AVG op een heldere en eenvoudige manier uitleg en toelicht voor niet-juristen. Zeer begrijpelijke en nuttige informatie. Initiatief van Dr. Bart Vander Sloot, TU Delft.

[Guide to the GDPR](#): themawebsite van de ICO waarin alle artikels, principes, rechten en verplichtingen van de AVG worden besproken d.m.v. de kernpunten, concrete voorbeelden, checklists, enzovoort. Een bijzonder nuttige website, gericht op de verwerkingsverantwoordelijken.

[L'atelier RGPD](#): vrij toegankelijke online cursus (MOOC) over de AVG van de CNIL, in meerdere modules: kernbegrippen, principes, verantwoordelijkheden, maatregelen. Archivering krijgt hier uitgebreid aandacht als afwijking op het principe van opslagbeperking.

[Privacy wiki](#): space op Surfnet, de Nederlandse ICT-coöperatie van onderwijs en onderzoek. De wikipagina 'De privacyverordening uitgewerkt' geeft een nuttig Nederlandstalig overzicht van de belangrijkste onderwerpen in de AVG voor instellingen.

Themapagina's

["Data Protection, privacy and new technologies"](#), website Europees Bureau voor de grondrechten

["EU data protection rules"](#), website Europese Commissie

["Gegevensbescherming"](#), website Europese Commissie

["Privacy en persoonsgegevens"](#), website Nederlandse Rijksoverheid

Toelichting bij specifieke aspecten en de praktische toepassing van de AVG

Definities en beginselen

- Algemeen: [Lexicon](#) en [FAQ](#) GBA, FR [glossarium](#) en ENF-FR [lexicon](#) CNIL
- Het toepassingsgebied van de AVG: [video](#) en [presentatie](#) GBA
- Het begrip persoonsgegevens: [webpagina](#) AP, [richtlijn](#) WP 29
- De begrippen verwerkingsverantwoordelijke en verwerker: [nota](#) GBA, [richtlijn](#) EDPS
- Het transparantieprincipe: [richtlijn](#) WP29
- Het principe van doelbinding: [richtlijn](#) WP29
- Het principe van opslagbeperking: [webpagina](#) CNIL
- De verantwoordingsplicht: [webpagina](#) AP, [webpagina](#) GBA
- Wettelijke grondslag: [webpagina](#) AP, [webpagina](#) CNIL
- Toestemming: [video](#) GBA, [webpagina](#) ICO, [richtlijn](#) WP29
- Gerechtvaardigd belang: [richtlijn](#) en [toolkit](#) EDPS, [opinie](#) WP29
- Extra beschermde gegevens: [webpagina](#) AP, [webpagina](#) GBA
- Anonimiseren en pseudonimiseren: [code of practice](#) ICO, [opinie](#) WP29.

Rechten van de betrokkenen

- Algemeen: [video](#) en [webpagina](#) GBA, [webpagina](#) ICO, [webpagina](#) AP, [brochure](#) en [webpagina](#) CNPD, [brochure](#) BFDI, [webpagina](#) DPC, [burgerportaal](#) van de Europese Commissie
- Het 'recht op vergetelheid': [richtlijn](#) EDPS
- Uitoefening van rechten: [templates](#) CNIL

Verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijken

- Algemeen: [stappenplan](#) AP, [webpagina](#) AP, [stappenplan](#) CNIL, [webpagina](#) CNPD, [webpagina](#) DPC, [brochure](#) DPC, [stappenplan](#) GBA
- Gegevensbeschermingsverklaring: [webpagina](#) CNIL
- *Privacy by design* en *privacy bij default*: [webpagina](#) CNPD, [richtlijn](#) EDPB
- Register van verwerkingsactiviteiten: [webpagina](#) en [template](#) CNIL, [schema](#), [video](#), [aanbeveling](#) en [template](#) GBA, [opinie](#) WP29
- Beveiligingsmaatregelen: [webpagina](#) en [brochure](#) CNIL, [richtlijn](#) EDPS, [webpagina](#) GBA
- Melden van datalekken: [webpagina](#) AP, [webpagina](#) CNPD, [richtlijn](#) WP29
- DPIA: [webpagina](#) en [tool](#) CNIL, [schema](#), [webpagina](#) en [video](#) GBA, [model](#) Nederlandse Rijksoverheid, [webpagina en template](#) ICO, open-source [tool](#) MONARC, [tool](#) VTC, [richtlijn](#) WP29
- DPO: [webpagina](#) CNIL, [webpagina](#) CNPD, [video](#) GBA, [webpagina](#) VTC, [richtlijn](#) WP29
- Specifieke technieken en toepassingen: [opinie](#) over Big Data van de EDPS, [opinie](#) over data-ethics van de EDPS, Big Data [rapport](#) van de GBA, [opinie](#) over geautomatiseerde beslissingen en profilering van de WP29
- Specifieke documenttypes en verwerkingsdoelen: [webpagina](#) over toegang tot het bevolkingsregister van de GBA, [webpagina](#) over wetenschappelijk onderzoek van de GBA
- Specifieke sectoren en doelgroepen: [brochure](#) “AVG. Praktische gids voor de gemeentelijke en gewestelijke instellingen van het Brussel gewest.” van het Centrum voor Informatica voor het Brussel Gewest (CIBG), [handleiding](#) “Données personnelles et systèmes d’informations.” voor ondernemingen van de Club Informatique des Grands Entreprises Françaises (CIGREF), [brochure](#) “Guide pratique de sensibilisation au RGPD pour les collectivités territoriales.” van de CNIL, [brochure](#) “Guide pratique de sensibilisation au RGPD pour les petites et moyennes entreprises.” van de CNIL, [brochure](#) “Bon usage du RGPD.” van het Fonds de la Recherche Scientifique (F.R.S.-FNRS), [brochure](#) “Privacy op de werkvloer.” van de GBA, [brochure](#) “Wegwijs in de AVG voor KMO’s.” van de GBA, [brochure](#) “AVG” van het netwerk ICT-KMO, [brochure](#) “Data Protection. De gevolgen van de nieuwe AVG voor ondernemingen.” van het Verbond van Belgische Ondernemers (VBO), [opinie](#) over transparantie en persoonsgegevens in de openbare sector van WP29

(Enkele voorbeelden van) concrete maatregelen

- *Privacy statement*: [AP](#), [CNIL](#), [Departement Cultuur, Jeugd, Media van de Vlaamse Overheid](#), [Europese Commissie](#), [EDPS](#), [FOD kanselarij van de eerste minister](#), [GBA](#), [ICO](#), [stad Gent](#), [Université de Namur](#), [Universiteit Gent](#)
- Register van de verwerkingsactiviteiten: [AP \(met audit-rapport\)](#), [CNIL \(met nieuwsbericht\)](#), [Europese Commissie](#), [EDPS](#), [Europees parlement](#), [Rijksoverheid Nederland](#)

Nationale implementatiewetten en verwante wetgevende kaders

- Algemeen: [webpagina](#) AP, [webpagina](#) CNIL, [webpagina](#) GBA
- Openbaarheid / recht op informatie / open data: [webpagina](#) en [gids](#) CNIL, [webpagina](#) ICO
- Portretrecht: [webpagina](#) AP, [webpagina](#) CNPD, [webpagina](#) GBA
- Cookies en e-privacy: [webpagina](#) AP, [richtlijn](#) CNIL, [webpagina](#) GBA, [webpagina](#) ICO

AVG implementatie rapporten

2019 [Massé, Estelle & Lemoine, Laureline. *One year under the EU GDPR. An Implementation Progress Report. State of play, analysis and recommendations*. Online: \[Accessnow.org\]\(#\), 2019](#)

[The General Data Protection Regulation – one year on / Civil society: awareness, opportunities, challenges](#). Luxemburg: Publications Office of the European Union, 2019. (abstract)

2. De AVG en het wettelijk kader m.b.t. archivering

2.1 Algemeen

Bescherming van persoonsgegevens is niet volstrekt nieuw. De AVG bouwt voort op vroegere wetgeving in functie van nieuwe uitdagingen. Door te kiezen voor een verordening wordt een verregaande harmonisatie van de regels binnen de EU beoogd. De AVG scheidt tegelijk een eerste wettelijk kader voor archivering op Europees niveau. De [European Archives Group](#) (EAG), een deskundigengroep van de Europese Commissie, heeft een ‘Wegwijzer gegevensbescherming voor archiefinstellingen’ gepubliceerd die richtlijnen en duiding geeft i.v.m. de artikels van de AVG die relevant zijn voor de archiefsector. Het is dé basistekst bij uitstek m.b.t. de AVG en archieven. Naast de algemene principes van gegevensbescherming (hoofdstuk 1) komen uiteraard de notie van ‘archivering in het algemeen belang’ en de afwijkingen voor archiveringsdoeleinden aan bod (in hoofdstuk 3). Verder wordt vooral gekeken naar de verplichtingen die archiefdiensten hebben in hun rol van ‘verwerkingsverantwoordelijke’ bij het archiefbeheer (hoofdstuk 4: ‘de rechten van de betrokkene’, hoofdstuk 5: ‘bijzondere gegevens’, hoofdstuk 6: ‘technische veiligheidsmaatregelen’, hoofdstuk 7: ‘organisatorische maatregelen’). Bijzonder nuttig is ten slotte het ‘glossarium’ in annex. De *Wegwijzer* focust op de toepassing van de AVG m.b.t. de verwerking van persoonsgegevens in de uitvoering van de kerntaken van archiefbeheer (waardering, inventarisatie...). De verwerking van persoonsgegevens in het kader van de dagelijkse werking van archiefdiensten (boekhouding...) blijft buiten beschouwing. Nationale invullingen en specifieke tools worden evenmin besproken. Deze elementen komen wel aan bod in een omstandige bespreking van de *Wegwijzer* in [Wie klasseert die vindt](#). Beide teksten worden daarom bij voorkeur samen gelezen. Naast de EAG hebben ook al een aantal nationale en regionale archiefdiensten en -organisaties, interessante algemene toelichtingen gepubliceerd bij de implicaties van het nieuwe wettelijk kader van de AVG voor archivering. Het is de ambitie van de EAG om een echte *code of conduct* (art. 40 AVG) voor de archiefsector te ontwikkelen. Deze is er nog niet maar zijn wel landen die relevante nationale codes hebben, zoals [Groot-Brittannië](#) en [Italië](#). Recent hebben de International Council on Archives (ICA) en de International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) wel een gezamenlijk statement uitgebracht waarin zij de basisprincipes i.v.m. de toepassing van gegevensbescherming in de brede sector toelichten.

2020 [Statement on Privacy Legislation and Archiving, IFLA-ICA](#).

2019 Van Honacker, Karin. “‘Wegwijzer gegevensbescherming voor archiefinstellingen’: richtlijnen voor de implementatie van de AVG in de archiefsector.” In: *Wie klasseert, die vindt. Hedendaags documentbeheer in besturen en organisaties*. Hilde De Bruyne et al. (Eds.) Brussel: Politeia, 30 (2019), 1-31. ([info](#))

- 2018 [*Guidance on data protection for archives services*. European Archives Group.](#)
- [*Guide to Archiving Personal Data*. The National Archives, UK.](#)
- [*Les données personnelles et les archives*. Archives départementales des Côtes d'Armor.](#)
- [*Informatiefolder Algemene Verordening Gegevensbescherming*. Nationaal Archief, Den Haag.](#)
- 2017 [*Data protection and 'archiving purposes in the public interest'*. Archives & Records Association, UK & Ireland.](#)

2.2 “Archivering in het algemeen belang”

Publicaties uit de archiefsector hebben uiteraard bijzondere aandacht voor het afwijkend regime voor de “verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang” dat de AVG heeft ingebouwd. Dit was nodig omdat de onverkorte toepassing van de AVG onoverkomelijke obstakels creëert voor de archiefwerking. Zo stelt het principe van de “opslagbeperking” dat persoonsgegevens niet langer dan strikt noodzakelijk mogen bewaard worden in een vorm die toelaat om de betrokkenen nog te identificeren ([art. 5.1.d AVG](#)). Dit staat haaks op de opdracht van archieven om archiefdocumenten permanent en integraal te bewaren. Het principe van de “doelbinding” stelt dan weer dat gegevens enkel mogen gebruikt worden voor het specifieke doel waarvoor ze verzameld werden en vervolgens niet voor andere doel verder verwerkt mogen worden ([art. 5.1.b AVG](#)). Dit staat haaks op de opdracht van archiefdiensten om overgebrachte archieven te ontsluiten voor het publiek. De AVG staat bijgevolg op gespannen voet met de pijlers van het archiefbeheer en de strikte toepassing van de AVG belemmert de uitvoerbaarheid van de archiefwetgeving en -werking. Dankzij lobbywerk vanuit de archiefsector is in de AVG op beide principes (nl. doelbinding en opslagbeperking) een afwijking voorzien om archiveringsdoeleinden te vrijwaren. Hierbij aansluitend voorziet de Verordening een afwijking op het verbod om extra beschermd gegevens, zoals medische informatie, te verwerken in zoverre zij voorkomen in archiefbestanden ([art. 9.2.j AVG](#)). Verder voorziet ze een afwijking op de verplichting om betrokkenen persoonlijk te informeren, in zoverre dit onmogelijk is of een onredelijke inspanning zou vergen zoals bij personen die voorkomen in overgebracht archief ([art 14.5.d AVG](#)). *Last but not least* staat de AVG een afwijking toe op het fel bestreden ‘recht op vergetelheid’ voor zover het verwezenlijking van de archiveringsdoeleinden dreigt onmogelijk te maken of ernstig in het gedrang brengt, bijvoorbeeld doordat het de integriteit van archiefbestanden kan schaden ([art. 17.3.d AVG](#)). De *Association des archivistes français* heeft een bijzonder nuttig overzicht van alle artikels en overwegingen in de AVG m.b.t. archieven gepubliceerd.

- 2018 [*Considérants et articles du RGPD concernant les archives*. Association des archivistes français, 2018](#)

Met de invoering van deze afwijkingen voor verwerkingen voor archiveringsdoeleinden zijn de moeilijkheden voor de archiefsector echter niet volledig van de baan. Ten eerste geeft de AVG geen sluitende definitie van “archivering in het algemeen belang.” De meest volledige omschrijving staat in Overweging 158: ‘Overheidsinstanties of openbare of particuliere organen die in het bezit zijn van gegevens van algemeen belang moeten diensten zijn die, conform het Unierecht of het lidstatelijke recht, wettelijk verplicht zijn gegevens van blijvende waarde voor het algemeen belang te verwerven, te bewaren, te beoordelen, te ordenen, te beschrijven, mee te delen, onder de aandacht te brengen, te verspreiden en toegankelijk te maken’. Dit dekt wel de kerntaken van het archiefbeheer in publieke archiefdiensten, maar bedrijfsarchieven vallen hier niet zonder meer onder. Bovendien laat

de Verordening toe om aanvullende afwijkingen te regelen in de nationale wetgeving ([art. 89.3 AVG](#)). Ondanks de maximale harmonisatie die de AVG fundamenteel beoogt, blijft de invulling van het afwijkend regime voor de verwerking van persoonsgegevens voor archiveringsdoeleinden bijgevolg een complexe materie met (potentieel grote) nationale variaties. Enkele archieforganisaties hebben al interessante toelichtingen gepubliceerd i.v.m. de impact van de AVG op de nationale archiefrechtelijke kaders.

- 2019 [AVG en de Archiefwet. Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. Nederlands Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.](#)

[Guidance note on the compatibility of the National Archives Act, 1986 and the General Data Protection Regulation \(GDPR\). National Archives Ireland.](#)

Ook in de vakliteratuur uit de (internationale) archiefsector komen uiteenlopende interpretaties en onderwerpen naar voor i.v.m. het wettelijk kader dat de AVG creëert voor de verwerking van persoonsgegevens voor archiveringsdoeleinden. Centraal in deze discussie staan de tekst en interpretatie van de betrokken artikels en overwegingen in de AVG. Een tweede belangrijk aandachtspunt vormt de inhoud en reikwijdte van de notie “archivering in het algemeen belang” (van toepassing op genealogisch onderzoek? *quid* bedrijfsarchieven?...). Ten slotte is er aandacht voor de uitgangspunten en de totstandkoming van het afwijkend regime voor archieven in de Verordening en de nadere invulling ervan in nationale wetgeving. In aansluiting hiermee wordt uiteraard gekeken naar het gecreëerde spanningsveld tussen de AVG en het bestaande archiefrechtelijke kader (archiefwet, wet openbaarheid van bestuur...).

- 2019 [Coret, Bob. “de AVG en de ‘holocaust uitzondering’.”, Kennisnetwerk Informatie en Archief \(platform\), 10/03/2019.](#)

[Simmons, John. “Debunking the Myths of GDPR for your Archives.” Scottish Council on Archives \(slides\), 04/2019.](#)

[Van Honacker, Karin. “Die EU-Datenschutz-Grundverordnung und ihre Auswirkungen auf Archive. Das Beispiel Belgien.” Archivpflege in Westfalen-Lippe 90 \(2019\), 22–28.](#)

- 2018 [Bertels, Jan & Magnus, Bart. “De GDPR en archiefzorg: wat is er nog mogelijk?” Project Tracks \(toolbox\), s.d.](#)

[Chabin, Marie-Anne. “RGPD. Traitement à des fins archivistiques dans l’intérêt public.” Arcateg, méthode d’archivage par catégorie \(blog\), 13/11/2018.](#)

[Cullingford, Allison. “What Does ‘Archiving in the Public Interest’ Mean? GDPR Musings.” The Special Collections Handbook \(blog\), 14 /05/2018.](#)

[Esmeralda, “Personal Identifiable Information and Archiving For The Public Interest.” SpeakUP! \(blog\), 23/10/2018.](#)

Hänger, Andrea. “The consequences of the GDPR for archives and their users: an initial review.” In: *The right to be forgotten vs the right to remember: Data protection and archiving in the public interest*. Karin Van Honacker (Ed.), Brussel: ASP, 2018, 59–68.

Jouret, Joëlle & Debeuckelaere, Willem. "Processing for archiving purposes in the GDPR." In: *The right to be forgotten vs the right to remember: Data protection and archiving in the public interest*. Karin Van Honacker (Ed.), Brussel: ASP, 2018, 27-40.

[Juergens, Charles. "Met het oog op archivering in het algemeen belang." *Privacyweb \(blog\)*, 25/10/2018.](#)

[Paapst, Mathieu . "Factsheet privacy en archivering." *Kennisnetwerk Informatie en archief \(platform\)*, 2018.](#)

[Ricard, Bruno. "Le RGPD et les archives." *Droit\(s\) des archives \(blog\)*, 21/06/2018.](#)

Schiphof, Tjeerd. "Privacy from an Archival Perspective." In: *The Handbook of Privacy Studies. An Interdisciplinary Introduction*, Bart van der Sloot & Aviva de Groot (Eds.) Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018, 299–326.

Van Honacker, Karin. "De Algemene Verordening Gegevensbescherming en archivering in het algemeen belang: uitzonderingen, maar niet zonder voorwaarden." *Meta* (2018) 3, 10-15.

2017 [Taylor, Isabel. "The General Data Protection Regulation \(\[EU\] 2016/679\): White Paper." *Archivar 70 \(2017\) 2*, 184–193.](#)

[van Heijst, Tineke. "De positie van archieven onder de nieuwe Europese Privacywetgeving." *VHIC \(blog\)*, 29/08/ 2017.](#)

2016 Kraai, Eric. "De Algemene verordening gegevensbescherming." *Archievenblad 120* (2016) 6, 26-27.

[Roelly, Aude. "Données à caractère personnel : un nouveau règlement." *Droit\(s\) des archives \(blog\)*, 18/05/2018.](#)

2.3 "Right To Be Forgotten" (RTBF)

Het 'recht op vergetelheid' geeft betrokkenen het recht om te vragen om (al!) hun gegevens te laten wissen uit bestanden ([art. 17 AVG](#)). Het is één van de grote vernieuwingen die de AVG introduceert. Dit botste in de archiefsector op fel verzet, met de [Franse archivarissen](#) op kop. De uitoefening van dit recht houdt immers een fundamentele bedreiging in voor de integriteit en de betrouwbaarheid van archiefbestanden en staat bijgevolg haaks op de *core values* van het métier van archivarissen. Ingrijpen op de door hen beheerde informatie is in tegenspraak met [hun beroepscode](#) evenals met de [universele verklaring voor archieven](#). Bovendien komt de toepassing van de AVG en de individuele controle over de eigen persoonsgegevens die zij beoogt hier op scherp te staan met het archiefwettelijk kader waarin het publieke belang en het collectieve geheugen primeren. Dankzij geslaagd lobbywerk vanuit de archiefsector is in de uiteindelijke tekst van de AVG een afwijking op dit recht voorzien voor de verwerking "met het oog op archivering in het algemeen belang" voor zover dit recht "de verwezenlijking van de doeleinden van die verwerking onmogelijk dreigt te maken of ernstig in het gedrang dreigt te brengen" ([art. 17.3.d AVG](#)). Deze afwijking is rechtstreeks van toepassing zonder nood aan aanvullende lidstatelijke wetgeving. De vakliteratuur gaat in op de relevante rechtspraak (vb. 'Google Spain' case), op de fundamentele noodzaak en de concrete

totstandkoming van deze afwijking in de Verordening, evenals op de complexe implicaties van de uitoefening van dit recht op de (digitale) archiefvorming.

2019 [Barrera, Giulia. "Diritto all'oblio, alcune precisazioni." *Ilmondodegliarchivi.org* \(blog\), 03/10/2019.](#)

Ranquet, Marie. "Le droit à l'oubli: vers un nouveau droit fondamental de l'individu?" *Communications* 104 (2019) 1, 149–159. ([info](#))

[Black, Shelly. "The Implications of Digital Collection Takedown Requests on Archival Appraisal." *Archival Science* \(online\), 17/09/2019.](#)

2018 Barrera, Giulia. "Archival ethics and the right to be forgotten: Italian perspectives." In: *The right to be forgotten vs the right to remember: Data protection and archiving in the public interest*. Karin Van Honacker (Ed.) Brussel: ASP, 2018, 79–96.

Van Eecke, Patrick & Craddock, Peter. "The right to be forgotten... and to remember!" In: *The right to be forgotten vs the right to remember: Data protection and archiving in the public interest*. Karin Van Honacker (Ed.) Brussel: ASP, 2018, 41–58.

Vavra, Ashley Nicole. "The Right to Be Forgotten: An Archival Perspective." *The American Archivist* 81 (2018) 1, 100–111. ([info](#))

2017 [Dulong de Rosnay, Melanie & Guadamuz, Andres "Memory Hole or Right to Delist? Implications of the Right to Be Forgotten for Web Archiving." *RESET. Recherches en sciences sociales sur internet* 6 \(2017\), 1-22.](#)

[Paapst, Mathieu. "Archiefwet versus Het Recht Om Vergeten Te Worden." *ICTRecht* \(blog\), 07/12/2017.](#)

[Ranquet, Marie & Roelly, Aude. "Faut-il euthanasier les archives?: tension entre mémoire et oubli dans la société française contemporaine." *Gazette des archives* 245 \(2017\) 1, 139–154.](#)

2016 Xie, Sherry Li. "Retention in 'the Right to Be Forgotten' Scenario: a Records Management Examination." *Records Management Journal* 26 (2016) 3, 279–292. ([info](#))

3. De AVG en het archiefbeheer

3.1 Algemeen

De potentiële impact van de AVG op het archiefbeheer is groot. Persoonsgegevens in de zeer ruime definitie van de AVG komen veelvuldig voor in archiefbestanden en alle kerntaken van het archiefbeheer worden als een verwerking beschouwd: het selecteren, verwerven, bewaren, beschrijven en ontsluiten van archiefbestanden, onder meer voor onderzoek, ook in digitale vorm. Archiefdiensten zijn hier de 'verwerkingsverantwoordelijke'. Personen die voorkomen in archieven zijn hier de 'betrokkene'. Persoonsgegevens vervat in volgens gevalideerde selectielijsten permanent te bewaren archiefdocumenten zijn echter "van algemeen belang" en hun verwerking valt bijgevolg onder het afwijkend regime voor archiveringsdoeleinden zoals bepaald in de AVG en mogelijk aangevuld in de nationale wetgeving. De Belgische implementatiewet voorziet nadere afwijkingen

voor archiveringsdoeleinden maar legt ook een aantal bijkomende waarborgen op, die bovenop de algemene verplichtingen voor de verwerkingsverantwoordelijken van de AVG komen - deze worden verderop behandeld (4). De implicaties van de AVG voor het archiefbeheer is m.a.w. een complexe en ten dele sectorspecifieke materie. Kenschetsend voor deze complexiteit is de opvallend grote variatie in onderwerpen die aan bod komen op studiedagen en in werkgroepen die op dit thema focussen.

Werkgroepen i.v.m. de AVG en archieven

[Werkgroep](#) “AVG” op het *Kennisplatform Informatierecht - Kennisnetwerk informatie en archief*: uitermate interessant platform met rapporten van studies, verslagen van vergaderingen, presentaties op studiedagen, enzovoort. Er is ook een [wiki](#) aan gekoppeld met “50 praktijkstudies over informatie, archiveren en de AVG”.

Studiedagen i.v.m. de impact van de AVG op archieven

- 2019 [“Archives et protection des données à caractère personnel”, *Forum des archivistes AAF*, 03/04/2019.](#)
[“AVG Studienamiddag: één jaar later”, *Digitaal Erfgoed Nederland*, 03/07/2019.](#)
- 2018 [“AVG Studiedag”, *Digitaal erfgoed Nederland*, 18/04/2018.](#)
[“Open Data et protection des données personnelles: où en sommes-nous?”, *Association des archivistes français*, 30/03/2018.](#)
- 2017 [“De algemene Verordening Gegevensbescherming en archieven”, *VVBAD werkgroep automatisering*, 20/10/2017.](#)
- 2016 [“The Right To Be Forgotten vs. The Right To Remember”, *Belgian State Archives*, 10/10/2016.](#)

3.2 Ontsluiting

Een veel voorkomend *topic* in de vakliteratuur is de ontsluiting van archieven. De spanningen tussen het wetgevend kader van de AVG en dat van de openbaarheid is hét grote pijnpunt hier. Het openbaarheidsprincipe vormt immers de grondslag voor het in raadpleging geven van archief op basis van de archiefwet (art. 3 [archiefwet](#)). Bovendien verplicht de recente ‘[open data](#)’ wetgeving (publieke) archieven om zoveel mogelijk digitale data vrij en herbruikbaar online aan te bieden. Archiefdiensten zijn de laatste jaren ook massaal beginnen digitaliseren en gedigitaliseerde archiefcollecties online beginnen plaatsen. Maar de AVG is daarentegen juist gericht op het afschermen van data. In hoeverre de AVG nieuwe beperkingen creëert voor de ontsluiting van archiefstukken en archieftoegangen, is een prangende vraag voor zowel archivariissen als archiefgebruikers (met name genealogen) - historisch onderzoek komt verderop aan bod (5.1). Verschillende archieforganisaties hebben recent materiaal offline gehaald. Andere pistes zijn anonimisering of pseudonimisering van persoonsnamen door maskering, initialisering, enzovoort. De vraag is echter of en in hoeverre dergelijke toepassingen haalbaar en wenselijk zijn. Het probleem stelt zich vooral bij extra beschermde persoonsgegevens waarvoor de AVG (art. 9 en 10 AVG) en sommige nationale implementatiewetten een strenger regime invoeren. Zo ook de Belgische wet, die een cascadesysteem toepast a.d.h.v. pseudonimisering in functie van het beschermingsniveau van gegevens en het doel van de ontsluiting (art. 205-206: ‘mededeling’, art. 207-208: ‘verspreiding’)

[GBW](#)). Omzichtig omspringen met ‘gevoelige’ gegevens is natuurlijk niet nieuw voor archivariissen. Ook het openbaarheidskader voorziet beperkingen voor ‘persoonlijke documenten’ en voor verschillende archief- en documenttypes zoals registers van de burgerlijke stand, notariële protocollen, patrimoniumdocumentatie of gerechtelijke archieven liggen bij wet [bijzondere raadplegingsvoorwaarden](#) vast, die nu in het licht van de AVG worden herbekeken.

2019 [“Archiefwet, AVG en Portretrecht.” *Uit de oude koektrommel* \(blog\), s.d.](#)

[“La mise en ligne par les services d’archives.” *FranceArchives* \(portaal\), 17/10/2019.](#)

Evans, Madelin. “GDPR and access to sensitive information: an exemplar.” *ARC magazine* 362 (2019), 14-15.

[Ricard, Bruno. “La diffusion des archives sur Internet : de nouvelles règles.” *Droit\(s\) des archives* \(blog\), 15/02/2019.](#)

Schram, Frankie. “De hervorming van de burgerlijke stand en verwerking van persoonsgegevens.” *P&P* (2019) 3, 6–16.

2018 [“Archiefinstellingen: haal gezinskaarten off-line.”, *Vereniging Nederlandse Gemeenten* \(blog\), 07/02/2018.](#)

[Berlee, Anna. “De positie van openbare registers in het privacyrecht.” *Ars aequi* 67 \(2018\) 11, 954–961.](#)

[“How will GDPR impact historical records?” *Free UK Genealogy* \(blog\), 22/05/2018.](#)

Lemoine, Hervé & Bruno Ricard. “Les données personnelles dans les archives publiques françaises: loi, accès et sécurité.” In: *The right to be forgotten vs the right to remember: Data protection and archiving in the public interest*. Karin Van Honacker (Ed.) Brussel: ASP, 2018, 69–78.

[“Les impacts du RGPD pour les généalogistes.” *Geneanet* \(blog\), 25/07/2018.](#)

Luyten, Dirk. “The elaboration of a privacy policy for the research portal of European Holocaust Research infrastructure.” In: *The right to be forgotten vs the right to remember: Data protection and archiving in the public interest*. Karin Van Honacker (Ed.) Brussel: ASP, 2018, 97–110.

[Paliienko, Maryna. “Personal Data Protection and Access to Archives in Ukraine: from the National and International Perspective.” *Atlanti* 28 \(2018\) 2, 61–70.](#)

2017 Scheuder, Noor. “Raadpleging van beperkt openbare archiefbescheiden: anonimiseren of niet?” *Archievenblad* 161 (2017) 6, 30.

[Welings, Yvonne. “Gezinskaarten wel of niet \(geheel\) openbaar beschikbaar stellen.” *Breednetwerk* \(forum\), 22/09/2017.](#)

[Zeinstra, Maarten. “Bescherming persoonsgegevens uit oorlogstijd.” *Kennisland* \(rapport\), 06/07/2017.](#)

- 2016 [Gardini, Stefano. "Protezione dei dati personali e riproduzione digitale dei documenti archivistici." *JLIS.it* 7 \(2016\) 3, 121–138.](#)

3.3 Selectie, waardering en vernietiging

De archiefsector buigt zich al veel langer over vragen i.v.m. termijnen en –criteria van bewaring, die nu door de AVG sterk in de aandacht zijn gekomen. Met de inwerkingtreding van de Verordening is echter onduidelijkheid en zelfs enige verwarring ontstaan i.v.m. de doorwerking van de archiefwet en de toepassing van archiefselectielijsten. De archiefsector stelt vast dat in sommige organisaties stemmen opgaan om, conform de beginselen van de AVG, over te gaan tot wissing van persoonsgegevens van zodra deze geen administratief nut meer hebben, ook wanneer het bestanden betreft die in de archiefselectielijst van de organisatie als permanent te bewaren zijn aangemerkt. Een Europese Verordening zoals de AVG gaat boven een nationale wet zoals de archiefwet, is het argument. De afwijkingen die de AVG voorziet voor de "verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang" zijn bij de archiefvormers kennelijk onvoldoende bekend. Het Rijksarchief heeft daarom een [circulaire](#) verspreid (naar de federale administraties) om de inhoud en de reikwijdte van deze afwijkingen toe te lichten en de onverkorte toepassing van de archiefwet en selectielijsten te vragen. Archiefbestanden dienen bovendien integraal en hun oorspronkelijke toestand overgedragen worden. Elke vorm van versleuteling moet m.a.w. omkeerbaar zijn. Een nieuw probleem zijn de implicaties van de uitoefening van rechten van de betrokkenen op de archiefvorming (recht op correctie, recht op wissing..), wat in een digitale omgeving extra complex is geworden.

- 2020 [Weten of vergeten? Handreiking voor het toepassen van de Algemene verordening gegevensbescherming in samenhang met de Archiefwet in de dagelijkse praktijk van het informatiebeheer bij de overheid, Werkgroep AVG KVAN /BRAIN.](#)

[Loef, Marianne. "WETEN OF VERGETEN? Handreiking toepassing Archiefwet en Algemene Verordening Gegevensbescherming in de praktijk van het informatiebeheer." *Dag van de digitale vernietiging* \(conferentie\), 23/01/2020.](#)

[Welings, Yvonne. "AVG en archiefwet. Themasesie vernietiging." *Kennisnetwerk Informatie en Archief. ThemaTiendaagse vernietiging* \(weblecture\), 13/01/2020.](#)

- 2019 [Comment concilier les durées de conservation et les archives? *Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés*, 18/09/2019.](#)

- 2018 [Bamdé, Aurélien. "RGPD: l'exigence de conservation de données pendant une durée pertinente." *Le droit dans tous ses états* \(blog\), 14/12/2018.](#)

[Chapman, Joe. "GDPR doesn't do retention schedules but if it did..." *Linked-in* \(forum\), 15/06/2018.](#)

[Gibbons, Paul. "Data protection doesn't require important records to be destroyed." *FOIMan* \(blog\), 19/04/2018.](#)

Thouvenin, Florent, en Kento Reutimann. "Web archives: a legal perspective." In: *The right to be forgotten vs the right to remember: Data protection and archiving in the public interest*. Karin Van Honacker (Ed.) Brussel: ASP, 2018, 111-142.

[Vargha, Dora. "Windrush Scandal: a historian on why destroying archives is never a good idea." *The Conversation* \(blog\), 24/04/2018.](#)

3.4 Records Management en digitale archivering

Aangezien de AVG primair geënt is op de digitale wereld en de verwerking en bescherming van persoonsgegevens in informatiesystemen, is een link met Records Management (RM) en digitale archivering (DA) bijna vanzelfsprekend. Bovendien worden de grote basisprincipes van "integriteit en vertrouwelijkheid" van RM en DA door de AVG onderschreven ([art. 5.1.f AVG](#)) en bijgevolg onder de algemene aandacht gebracht, wat in de archiefsector als een opportuiniteit wordt gezien. Vanuit RM kan ook ondersteuning worden geboden bij de implementatie van verschillende concrete gegevensbeschermingsmaatregelen, zoals een goed gegevensbeleid ([art. 24 AVG](#)) en een register van verwerkingsactiviteiten ([art. 30 AVG](#)). Vanuit de sector wordt nu nagedacht welke RM hierin concreet kan opnemen. Een belangrijke ambitie van RM en DA is om de kloof tussen werkproces en archiveringsproces overbruggen. Zo wordt vanuit de sector gepleit om vragen i.v.m. selectie en bewaring in rekening te nemen van bij het ontwerp van informatiesystemen die werkprocessen (bij overheden) ondersteunen, om te vermijden dat belangrijke informatie verloren zou gaan en om een duurzame toegankelijkheid te kunnen garanderen van bij de datacreatie. Men spreekt hier over *archiving by design*, naar analogie met *privacy by design* ([art. 25 AVG](#)). Digitale archivering roept verder vragen op i.v.m. de veiligheid en de duurzaamheid van de bewaring, zeker wanneer een beroep gedaan wordt op externe opslag.

2019 [Cailleau, Marlène. "Pourquoi le RGPD est l'opportuinité de mettre en place une vraie gouvernance de l'information." *Archimag*, 20/09/2019.](#)

[Delabie, Florian. "Le RGPD, une opportuinité pour les archivistes et records managers en Belgique." *Archimag*, 04/04/2019.](#)

[Jost, Clémence. "Archivage électronique: comment \(bien\) archiver des données sensibles ou confidentielles?" *Archimag*, 03/10/2019.](#)

2018 ["Archivering by design, lessons learned." *Kennisnetwerk informatie en archief* \(platform\), 26/10/18\).](#)

Engelhard, Marens. "Archiveren by design." *OD* (2018) 5, 6.

Saaman, Erik. "Archivering by design." *OD* (2018) 5, 7-9.

Saaman, Erik. "Archivering by design (2). Zeven aandachtspunten voor het ontwerpen van een informatiesysteem." *OD* (2018) 6, 19-21.

[Chabin, Marie-Anne, "RGPD et GDPR: le choix des mots" *Arcateg* \(blog\), 29/01/18.](#)

2017 [Chabin, Marie-Anne. "Qu'est-ce qu'un registre ?" *Arcateg, méthode d'archivage par catégorie* \(blog\), 28/10/2017.](#)

[Delahaye, Philippe. "RGPD: L'Archivage électronique est aussi concerné." *Archimag*, 24/11/17.](#)

Henttonen, Pekka. "Privacy as an Archival Problem and a Solution." *Archival Science* 17 (2017) 3, 285–303. ([info](#))

[Hoffman, Darra et al. "Trust in the Balance: Data Protection Laws as Tools for Privacy and Security in the Cloud." *Algorithms* 10 \(2017\) 2, 47-58.](#)

[Parizia, Damien. "Données personnelles et archivage : quelques lectures." *CR2PA \(blog\)*, 18/09/2017.](#)

[Stefan, Lucia. "Records Management and the GDPR." *Project Consult Newsletter* \(2017\), 352-354.](#)

["When Worlds Collide - Records Managers and the GDPR – challenges and opportunities?", *ARA Blog \(blog\)*, 01/06/2017.](#)

4. AVG maatregelen in archiefdiensten

4.1 Algemeen

Bescherming van persoonsgegevens is niet nieuw. De AVG bouwt voort op vroegere wetgeving maar breidt met name de rechten van de betrokkene en de verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke sterk uit. Op dit laatste punt bestaan geen afwijkingen. De AVG verplicht alle verwerkingsverantwoordelijken om "passende technische en organisatorische maatregelen" te nemen om persoonsgegevens te beschermen ([art. 24 AVG](#)). Archiefdiensten moeten bijgevolg gegevensbescherming in rekening nemen van bij het ontwerp van nieuwe systemen en standaard de meest privacy-vriendelijke instellingen toepassen ([art. 25 AVG](#)), overeenkomsten sluiten wanneer zij partners of onderaannemers betrekken in een verwerking ([art. 26, 28 AVG](#)), een register van verwerkingsactiviteiten bijhouden met aanvullende informatie m.b.t. het doeleinde, de gegevens, de betrokkenen, de ontvangers, de bewaartermijn en de beveiliging ([art. 30 AVG](#)), maatregelen nemen om de gegevens goed te beveiligen ([art. 32 AVG](#)), procedures opstellen om inbreuken te melden ([art. 33-34 AVG](#)), bij risicovolle verwerkingen een DPIA uitvoeren ([art. 35 AVG](#)) en een DPO aanstellen ([art. 37-39 AVG](#)). Verder moeten zij betrokkenen op transparante wijze informeren ([art. 12, 13, 14 AVG](#)) en procedures instellen voor de uitoefening van hun rechten ([art. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 AVG](#)). Op deze twee laatste punten bestaan wel afwijkingen voor archiveringsdoeleinden, zowel in de Verordening zelf ([art. 14, 17 AVG](#)) als in de Belgische wetgeving ([art. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21](#)) maar die laatste stelt daar wel bijkomende vereisten tegenover m.b.t. de DPO ([art. 190 GBW](#)) en het verwerkingsregister ([art. 192 GBW](#)). Naast persoonsgegevens in archiefbestanden, verwerken archiefdiensten persoonsgegevens in hun dagelijks functioneren, zoals bij de personeelsadministratie, de boekhouding, de registratie van lezers in de leeszaal, de levering van scans, de organisatie van evenementen, externe communicatie, enzovoort. Deze vallen onder het gewone AVG regime en vereisen de algemene AVG maatregelen. Hier ligt een belangrijk nieuw aandachtspunt voor archieven. Bij archiefdiensten ingebed in grotere administraties, zoals stadsarchieven, worden AVG maatregelen vaak op het overkoepelende niveau geregeld. Publicaties die focussen op de praktische implementatie van AVG maatregelen zijn vaak gericht op lokale archieven, of instellingen uit de bredere erfgoed- en informatiesector, die dit op zelfstandige basis moeten realiseren. Wegens het deels generieke karakter van deze maatregelen kan ook naar praktijkvoorbeelden en templates uit andere sectoren worden gekeken.

2019 ["Model data protection impact assessment op de gezinskaarten van het bevolkingsregister 1920-1939. Met gebruikmaking van onderzoeksgegevens van de gemeenten Amsterdam, Den Haag en Rotterdam." Amsterdam: KVAN/BRAIN, 2019.](#)

[Snijders, Raymond. "Is er meer aandacht voor Privacy na één jaar AVG?" *Vakblog* \(blog\), 17/05/19.](#)

2018 Jonckheere, Evelien. "Eerste hulp bij GDPR voor lokale verenigingen." *Bladwijzer* 23 (2018), 4-10.

[Paapst, Mathieu, "Adviesrapport voorbereiding archiefsector op de AVG." *Kennisnetwerk Informatie en archief* \(platform\), 2018.](#)

Tas, Luk. "Bescherming op verwerking van persoonsgegevens." *Meta* (2018) 1, 26-29.

[Snijders, Raymond. "Rondvraag: goed voorbereid op weg naar de AVG?" *Vakblog* \(blog\), 10/05/18.](#)

[van Zwol, Tamara & Boom, Saskia \(Eds.\) "Succesvol beheer van privacy- en informatievoorschriften in kleine musea. De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming \(AVG\) voor erfgoedinstellingen." *Erfgoed Gelderland*, 15/03/18.](#)

Toepassingen van AVG maatregelen in andere sectoren

[thema](#) "GDPR" op de website van het Kenniscentrum Vlaamse Steden

[toolbox](#) "GDPR" op de website scwitch, een netwerk in de socio-culturele sector

4.2 Concrete toepassingen

In deze rubriek horen voorbeelden thuis van specifieke maatregelen die archiefdiensten nemen in toepassing van de verplichtingen die de AVG aan verwerkingsverantwoordelijken oplegt: procedures voor risicoanalyses, het verwerkingsregister, enzovoort. Dit zijn doorgaans interne instrumenten, waarover weinig informatie naar buiten komt. Een grote uitzondering hierop zijn de *privacy* of *data protection statements* die archiefdiensten op hun websites publiceren om de verwerkingen van persoonsgegevens die zij uitvoeren toe te lichten. De AVG verplicht verwerkingsverantwoordelijken om betrokkenen op een transparante wijze te informeren wanneer hun persoonsgegevens worden verwerkt ([art. 12 AVG](#)) en geeft nadere bepalingen over de te verstrekken informatie. Zo dient de betrokkene geïnformeerd te worden over het doel van de verwerking alsook over welke rechten hij heeft en hoe hij deze kan uitoefenen. De betrokkenen moeten deze informatie ontvangen op het moment dat de gegevens worden verzameld ([art. 13 AVG](#)). Indien de gegevens niet bij de betrokkene zelf verzameld zijn en het een onmogelijke opdracht is om alle betrokkenen persoonlijk te informeren, zoals bij overgebracht archief, is een afwijking voorzien maar dan moet deze informatie openbaar gemaakt worden ([art. 14.5.b](#)). Voor archiefdiensten is een publieke informatieverklaring m.a.w. essentieel. Een aantal archiefdiensten hebben een specifieke informatieverklaring gepubliceerd m.b.t. de verwerking van persoonsgegevens vervat in de archieven in hun beheer. Andere archiefdiensten integreren deze informatie in een meer algemeen *data privacy statement* dat tevens het gegevensbeschermingsbeleid en de verwerking van persoonsgegevens in hun dagelijkse werking toelicht.

Specifieke informatieverklaringen i.v.m. de verwerking van persoonsgegevens in archiefbestanden

["How does the National Archives process your personal data, when materials stored at the National Archives contain your personal data", *National Archives of Finland*.](#)

["Persoonsgegevens in de Archiefbank", *Stadsarchief Amsterdam*.](#)

[“Research use of personal data in archival records”, *National Records of Scotland*.](#)

Algemene informatieverklaringen i.v.m. de verwerking van persoonsgegevens in archiefdiensten

[“Gegevensbeschermingsverklaring”, *Rijksarchief in België*.](#)

[“How does the National Archives process your personal data, when you use the services of the National Archives”, *National Archives of Finland*.](#)

[“Mentions légales: politique relative aux données à caractère personnel”, *Archives départementales de l’Indre*.](#)

[“Privacy Notice”, *The National Archive UK*.](#)

[“Privacyreglement Nationaal Archief”, *Nationaal Archief, Den Haag*.](#)

5. Verwante domeinen

5.1. Historisch, wetenschappelijk en statistisch onderzoek

Voortgaand op de vroegere regelgeving voorziet de AVG een afwijkend regime voor historisch, wetenschappelijk en statistisch onderzoek, dat de lidstaten aanvullend kunnen regelen ([art. 89.1-2](#)). De derogaties voor (‘exact’) wetenschappelijk en statistisch onderzoek krijgen zeer veel aandacht want zij vrijwaren o.m. onderzoek via enquêtering en medische studies en zijn bijgevolg essentieel voor de brede onderzoekswereld. Bovendien roepen de nieuwe regels rond gegevensbescherming grote vragen op i.v.m. de toepassing van (veelbelovende) innovatieve technologieën zoals *Big Data* in het onderzoek (d.i. *data ethics*). In het historisch onderzoek, de focus hier, rijzen eveneens vragen i.v.m. met de impact van nieuwe technologische toepassingen op aspecten i.v.m. *privacy*. Verder zien we nogal gelijklopende *topics* als in de archiefsector: de spanning tussen de rechten van het individu en het publiek belang, de (on)haalbaarheid van bepaalde gegevensbeschermingsprincipes en -technieken zoals opslagbeperking of pseudonimisering, de reikwijdte van aanvullende afwijkingen in de lidstatelijke wetgeving, de implementatie van AVG maatregelen in de praktijk.

2019 [*Les SHS et la protection des données à caractère personnel dans le contexte de la science ouverte. Guide pour la recherche*. Parijs: CNRS, 2019.](#)

[*How the General Data Protection Regulation Changes the Rules for Scientific Research*. Luxemburg: Publications Office of the European Union, 2019.](#)

[Léonard, Thierry et al. “RGPD et recherche scientifique : le cadre juridique en Belgique.” *Droit & Technologies* \(blog\), 01/04/2019.](#)

Vandendriessche, Gerrit & Schillebeeckx, Alexander. “Het uitzonderingsregime voor de verwerking van persoonsgegevens voor onderzoek. De implementatie van artikel 89.2 AVG in België.” *TPP* (2019) 1, 14–22.

[Wilms, Günter. *Guide to Data Protection in Research*. Firenze: European University Institute, 2019.](#)

- 2018 [Aarts, Kees & Wyatt, Sally. *Big data in wetenschappelijk onderzoek met gegevens over personen*. Amsterdam: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 2018.](#)
- [Boyd, Andy et al. "The destruction of the 'Windrush' disembarkation cards: a lost opportunity and the \(re\)emergence of Data Protection regulation as a threat to longitudinal research." *Wellcome Open Research*, 11/09/2018.](#)
- [Boyd, Andy. "GDPR: Protection or Peril for Research in the Public Interest?" *CLOSER \(blog\)*, 18/09/2018.](#)
- Nys, Laura. "Historici, privacy en ethiek: het anonimiseren van privacygevoelige informatie in historisch onderzoek." *Tijd-Schrift: heemkunde en lokaal-erfgoedpraktijk in Vlaanderen* 8 (2018) 3, 98-114.
- 2017 Hutchinson, Tim. "Protecting privacy in the archives: Preliminary explorations of topic modeling for born-digital collections.", In: *2017 IEEE International Conference on Big Data*. Jan-Yun Nie et al. (Eds.) IEEE Computer Society, 2017, 2251–2255. ([info](#))
- 2016 [De Baets, Antoon. "A historian's view on the right to be forgotten." *International Review of Law, Computers & Technology* 30 \(2016\) 1–2, 57–66.](#)
- Schram, Frankie. "Privacy en verwerking persoonsgegevens, drempels voor historisch wetenschappelijk onderzoek?" In: *Vorstelijk, koninklijk, keizerlijk: Archieven van vorstenhuizen in Europa, Jaarboek Stichting Archiefpublicaties* 16 (2016), 245–259.

5.2. Dataprivacy en ethiek

Privacy en met name *data privacy* is een *hot topic* in het debat over de digitale maatschappij geworden. Vooral met de doorbraak van artificiële intelligentie, zelflerende systemen en geautomatiseerde beslissingen in tal van maatschappelijke sectoren en de toenemende schandalen m.b.t. data-misbruik, dringen ethische vragen zich op. Het ontbreken van menselijke tussenkomst en het verlies van controle van betrokken personen over het doel en de (technologische) middelen waarmee hun gegevens worden verwerkt, wordt als een groot gevaar gezien voor de *privacy*. Deze bezorgdheden liggen ook aan de basis van de totstandkoming van de AVG (overweging 5, 6, 7 AVG). Wetenschappers, beleidsmaker, politici en lobbygroepen pleiten ervoor om op een meer verantwoordelijke wijze om te gaan met persoonsgegevens en van bij het ontwerp van systemen en projecten aandacht te schenken aan ethische vragen.

- 2019 Gabriels, Katleen. *Regels voor robots. Ethiek in tijden van AI*. Brussel: ASP, 2019. ([info](#))
- 2018 [Bonte, Luc et al. *Verantwoordelijk omgaan met digitalisering: een oproep naar overheden en bedrijfsleven, waar ook de burger toe kan/moet bijdragen*. Standpunten, 61. Brussel: Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten, 2018.](#) ([info](#))
- 2017 [Berbers, Yolande et al. *Privacy in tijden van internet, sociale netwerken en big data*. Standpunten, 49. Brussel: Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten, 2017.](#) ([info](#))

5.3. Informatieveiligheid

De AVG bepaalt dat organisaties die persoonsgegevens verwerken maatregelen moeten nemen in functie van de beveiliging van de verwerking ([art. 32 AVG](#)). Over de precieze vorm en inhoud spreekt de AVG zich echter niet uit. De ISO-normen [ISO/IEC 27001](#) en ISO/IEC 27005, de internationale standaarden voor informatiebeveiliging en informatiebeveiligingsrisicomanagement, beantwoorden momenteel wellicht het best aan de specifieke vereisten en benadering die de AVG voorstaat. Informatiebeveiliging of informatieveiligheid heeft een uitgesproken technisch en pragmatisch karakter en is concreet gericht op de bestrijding van cybercriminaliteit. Wie geïnteresseerd is in concrete tools en technieken i.v.m. data encryptie, serverbeveiliging, *privacy by design* systemen, risicoanalyses... zal in dit domein snel interessante literatuur vinden.

2019 [Baseline Information Security Guidelines \(BSG\)](#), Brussel : Center for Cyber Security Belgium, 2019.

[Cybersecurity Woordenboek. Van Cybersecurity naar Nederlands](#). Naarden: Cyberveilig Nederland, 2019.

[Recommendations on Shaping Technology According to GDPR Provisions - Exploring the Notion of Data Protection by Default](#), Brussel: European Union Agency for Cybersecurity, 2019.

2018 Awesta, Ambrogino. *De grondslagen van de cyberspace: informatiebeveiliging, privacyrecht, gegevensbescherming & cybercriminaliteit*. Recht en praktijk. Informatie- en communicatietechnologie ICT5. Deventer: Wolters Kluwer, 2018. ([info](#))

Persoonsgegevensbescherming en informatiebeveiliging. Vlaamse ICT organisatie (V-ICT-OR). Brussel: Politeia, 2018. ([info](#))

[Recommendations on Shaping Technology According to GDPR Provisions - An Overview on Data Pseudonymisation](#). Brussel: European Union Agency for Cybersecurity, 2018.

6. AVG Nieuws

Wie op de hoogte wenst te blijven van het laatste nieuws, recente publicaties of geplande evenementen in verband met de AVG algemeen en de toepassing ervan in de archiefsector in het bijzonder kan zich abonneren op de nieuwsbrieven en blogfeeds van verschillende organisaties en vakverenigingen die actief zijn in de archief- en gegevensbeschermingswereld. Dit is natuurlijk een zeer breed gebied en het aanbod is enorm, vooral inzake gegevensbescherming. Hieronder is een kleine selectie van relevante nieuwsbronnen opgenomen. Vele organisaties en auteurs die in deze bibliografie voorkomen hebben ook een account op Facebook, Linked-in of Twitter waarop zij nieuwsberichten posten.

Archiefsector

- Fora voor archief- en informatieprofessionals: “AVG” [werkgroep](#) op het *Kennisplatform Informatierecht - Kennisnetwerk informatie en archief* met een [blog](#), “Privacy en security” [groep](#) op BREED – *netwerk voor kennisuitwisseling voor informatieprofessionals*
- Blogs van archiefprofessionals: [droit\(s\) des archives](#)

- Vakbladen: [Archievenblad](#), [Archimag. Le magazine des professionnels de l'information](#), [Informatieprofessional](#), [Meta. Tijdschrift voor bibliotheek & archief](#), [Overheidsdocumentatie \(online\)](#)
- Websites, nieuwsbrieven en blogs van landelijke en regionale vakorganisaties: Association des archivistes français ([AAF](#)), Association des archivistes francophones de Belgique ([AAFB](#)), Belgische vereniging voor documentatie ([ABD-BVD](#)), le Club des responsables de politiques et projets d'archivage ([CR2PA](#)), Digitaal erfgoed Nederland ([DEN](#)), Koninklijke Nederlandse Vereniging van Informatieprofessionals ([KNVI](#)), Koninklijke Vereniging van archivarissen in Nederland ([KVAN/Brain](#)), Meemo Vlaams instituut voor het archief ([Packed](#), [VIAA](#), [Lukas](#)), Portail International Archivistique Francophone ([PIAF](#)), Vlaamse vereniging voor bibliotheek, archief en documentatie ([VVBAD](#))
- Websites en nieuwsbrieven van nationale archieforganisaties: Archives de France ([FranceArchives](#)), Nationaal archief, Den Haag ([NA](#)), Rijksarchief in België ([RA](#)), The National Archives, UK ([TNA](#))

Juridische wereld

- Kennisnetwerken i.v.m. gegevensbescherming: [Privacyweb](#), [Droit & Technologies](#)
- Blogs van juridische professionals: [IPnews](#), [SI lex](#)
- Nieuws op websites van vakverenigingen: [DpoPro](#), [European Association of Data Protection Professionals](#), [International association of privacy professionals](#)
- Nieuws op websites van gespecialiseerde juridische bedrijven: [Considerati](#), [ICT-recht](#), [outilsGDPR](#), [the Privacy Company](#)
- Nieuws op websites van gespecialiseerde non-profit organisaties: [Bits of Freedom](#) (NL), [GDPRtoday](#), [Future of Privacy forum](#), [European Academy for Freedom of Information and Data Protection](#) (DE)
- Nieuws op websites van toezichhoudende autoriteiten: [AP](#) (NL), [CNIL](#) (FR), [ICO](#) (UK)
- Nieuwsberichten van onderzoekscentra: [Brussel privacy hub](#) (VUB), [Citip](#) (Kuleuven), [Crids](#) (Unamur), [Oxford Internet Institute](#) (UK)

Verwante domeinen:

- Overheidsinformatiemanagement: [blog](#) van de informatiebeveiligingsdienst op de website van de *Vereniging Nederlandse Gemeenten*, [nieuwsberichten](#) op de website van de Vlaamse ICT Organisatie (V-ICT-OR), [nieuwsberichten](#) op de website van het Vlaams-Brabants steunpunt e-government (Vera)
- Informatieveiligheid: [nieuwsberichten](#) op de website van de European Union Agency for Cybersecurity (Enisa)